

Κεφάλαιο 1

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ, ΜΑΘΗΤΗΣ, ΚΑΡΙΕΡΑ ΣΑΝ ΠΑΙΚΤΗΣ

Τον Γενάρη του 1939 ήρθα στον κόσμο και από όσο με θυμάμαι πρωί, βράδυ με την μπάλα ασχολιόμουν. Από πέντε χρονών κλοτσούσα μια μπάλα, φτώχεια τότε και των γονέων, δεν είχαμε άλλη ασχολία. Ήμασταν φτωχοί και παίζαμε μπάλα. Χαμός. Ο μακαρίτης ο πατέρας μου μού μάλωνε τα παπούτσια, γιατί πού λεφτά για να πάρω καινούργια όταν χαλάγανε.

Το πρωί σχολείο και μετά μπάλα. Εξάρχεια, Δεξαμενή, στην πλατεία Κολωνακίου. Στο 5ο Δημοτικό πήγαινα, αλλά το μυαλό μου ήταν μόνο στο ποδόσφαιρο. Το βράδυ πήγαινα σπίτι και η αδελφή μου η Γεωργία, που ήταν αριστούχος μαθήτρια, με βοήθαγε στα μαθηματικά. Της έλεγα «λύσ' τα μου» και μου έλεγε πώς να κάνω τον πολλαπλασιασμό και πώς τη διαίρεση.

Στο Γυμνάσιο πια, πήγα στο 3ο, δίπλα στο γήπεδο του Παναθηναϊκού. Θυμάμαι είχα έναν δάσκαλο, Μα-

σολάρα τον λέγανε, ο οποίος, Θεός σχωρέσ' τον, ήταν από το ίδιο χωριό με τον πατέρα μου. Με σήκωνε στα Μαθηματικά συνέχεια, γιατί ήμουν στο «Α» (Αλέφαντος). «Τι κάνουμε; Πολλαπλασιασμό». «Δεν έχω ιδέα» του έλεγα. «Πες τα μου όλα. Τι πολλαπλασιάζεις;». Δεν ήξερα τίποτα. Μου έβαζε «8» στο διαγώνισμα ο μαθηματικός και όταν με ρώταγε τι λέγεται πολλαπλασιασμός ή διαίρεση του τα έλεγα όλα. Παπαγαλία. Στη θεωρία ήμουν καλός.

Μου έβαζε «12» και «8» στο διαγώνισμα «20», διά του δύο, «10», με πέρναγε. Αρχοντας.

Όμως η μπάλα μπάλα. Στη γειτονιά. Στη Φωκυλίδου. Δεξαμενή. Μια φορά θυμάμαι είχα ρίξει μια... βολίδα και είχα σπάσει μια τζαμαρία! Όπου φύγει, φύγει. Πού λεφτά να την πληρώσω.

Εκεί πάνω από τη Δεξαμενή ήταν το σπίτι του Σάββα του Θεοδορίδη. Είχε λεφτά και μας έδινε χαρτζιλίκια σε εμένα και άλλους δυο - τρεις για να πηγαίνουμε μαζί του να παίζουμε απέναντι σε κάποιους «λεφτάδες» στο Ψυχικό. Ο Σάββας πήγαινε στο Κολλέγιο και ήταν εγωιστής από τότε, δεν ήθελε να χάνει με τίποτε. Έτσι έπαιζα μπάλα εκεί και μου έδινε 100 δραχμές. Μεγάλη δουλειά, τότε, τόσα χρήματα. Η πρώτη μου «μεταγραφή». Τα πρώτα μου πριμ, 100 δραχμές. «Δώσε, Σάββα...» του έλεγα και εγώ του πέταγα τα γκολ.

Μια φορά με είχε κατεβάσει μέχρι στην Αμφιάλη, σε κάτι... νταμάρια. Παίζαμε στα νταμάρια πάνω, από τα Εξάρχεια πηγαίναμε στα νταμάρια, Ριζάρειο και Δεξαμενή. Χαμός γινόταν και έτσι έβγαζα μεροκάματο.

Εκείνη την εποχή μεγαλώσαμε με το σάμαλι. Είχαμε τον κυρ Παντελή. Κατέβαινε ο κυρ Παντελής με τα σάμαλι και τα πούλαγε. Ήταν το πριμ της εποχής το σάμαλι. Στην καθισιά μου ήθελα δέκα (!) για να χορτάσω.

Κοντά στα 15 με πήρε ο Λευκός Αστέρας Εξαρχείων. Είχε έδρα στα Πευκάκια, με γενικό αρχηγό έναν φοβερό άνθρωπο και παράγοντα, τον Αχιλλέα Καρασούλη, τον αείμνηστο. Τα αδέρφια του γίνανε διαιτητές. Μπήκα στα γραφεία της ομάδας για να υπογράψω το συμβόλαιό μου και είχε μέσα μπουφέ με σάμαλι και παγωτά. Χαμός! Παράδεισος για τον κάθε πιτσιρικά εκείνη την εποχή.

Η πρώτη μεταγραφή. Μου λέει... «Ό,τι θέλεις εδώ θα τρως τζάμπα. Τα πληρώνει ο σύλλογος». Έπαιρνα και 25 δραχμές την εβδομάδα. Κάναμε μία πορεία καταπληκτική, είχαμε μία μεγάλη τετράδα. Έπαιζαν οι αδελφοί Καναρίλη, που είχαν παίξει και στον Αστέρα. Δίδυμοι ήταν. Μετά ήταν ένας Ρούλης Βαμβακούσης και εγώ μπροστά. Τετράδα-φωτιά.

Έκανα 35 γκολ εκείνη τη σεζόν! Παίζαμε στο πρωτάθλημα Αθήνας και ανεβήκαμε στη Β' κατηγορία. Πρώτη χρονιά και άνοδος! Τους διέλυσα όλους με τα 35 γκολ. Τους σάρωσα. Μετά με ζήτησε ο Αστέρας Αθηνών, που έπαιζε με ΠΑΟ, ΑΕΚ και τέτοια. Με ζήτησαν και έδιναν ως πριμ μεταγραφής μια εμφάνιση!

Και έρχεται ένας εκπληκτικός άνθρωπος, ζει και πρέπει να το διαβάσει αυτό, ο Γιάννης ο Ντρίγκοβιτς. Αυτός ήταν μάνατζερ στις μικρές ομάδες. Αλλά όχι με λεφτά, δηλαδή έμμισθος, απλώς είχε το «ψώνιο» αυτός ο τίμιος, ο ηθικός παράγοντας, να βρίσκει ταλέντα. Με παρα-

κολουθούσε κάθε Κυριακή και μου έλεγε: «Νίκο, είσαι σαν τον Σίλβιο Πιόλα (Ιταλός παγκόσμιος πρωταθλητής με τη «σκουάντρα ατζούρα» το 1938, είχε πετύχει δύο γκολ στον τελικό απέναντι στην Ουγγαρία) με τον μεγάλο Ματσόλα στον πάγκο.

Είχε τρελαθεί ο κυρ Γιάννης. Όχι άδικα, τρία - τέσσερα γκολ πέταγα κάθε Κυριακή, ανεξάρτητα από τον αντίπαλο και την έδρα. Αυτός ήταν που «έψησε» τον «λεφτά» πρόεδρο της εποχής, έφερνε τα ρολόγια Omega, τον Ορφέα Ιγγλέση να με πάρει στο Χαλάνδρι. Έρχεται, λοιπόν, ο Αστέρας Χαλανδρίου και δίνει 2.500 δραχμές, τότε τα 2.500 χιλιάρικα ήταν φοβερά λεφτά, για να με πάρει με μεταγραφή. Παίζω έναν χρόνο, 17 στα 18, στην Ένωση Χαλανδρίου. Το Χαλάνδρι τότε ήταν όπως είναι η Β' Εθνική τώρα.

Από το Χαλάνδρι, αν έβγαινες πρώτος στην κατηγορία, έπαιζες με τον Αστέρα Αθηνών, με τον Παναθηναϊκό, με την ΑΕΚ στα τοπικά πρωταθλήματα. Μάλιστα είχε καθιερωθεί ως θεσμός και κάθε Χριστούγεννα έκαναν τουρνουά. Αθήνα - Πειραιάς - Θεσσαλονίκη κ.λπ. Ήταν το λεγόμενο Πανελλήνιο Πρωτάθλημα, με αξία μεγάλη τότε. «Πετάω» 35 γκολ. Πρώτος σκόρερ στην Α2 κατηγορία, έτσι λεγόταν σαν Β' Εθνική, με Ατρόμητο Περιστερίου και άλλες ομαδάρες.

Ύστερα από εκείνη την τρομερή χρονιά που έκανα στο Χαλάνδρι ήρθαν και με ζήτησαν ο Ολυμπιακός, η ΑΕΚ και ο Παναθηναϊκός! Και οι τρεις μεγάλες ομάδες του πρώην ΠΟΚ.

Στο Χαλάνδρι είχα προπονητή τον Νταϊσπάγκο, που

έχει παίζει και στην ΑΕΚ. Παικταράς επί Μαρόπουλου και σία παλιά, αλλά με στέλνανε όπου θέλανε αυτοί.

Για καλή μου τύχη με έσωσε ο Νίκος ο Καρελλάς. Συμμαθητής μου στο Νυχτερινό Γυμνάσιο. Εξαιρετο παιδί και φίλος. Έμενε κοντά μου στα Εξάρχεια. Ήταν συντάκτης και μετέπειτα αρχισυντάκτης στο «ΦΩΣ». Αυτός πήγε και μίλησε για μένα στον Κεμένι Τίμπορ. Έρχεται ο Ούγγρος, με βλέπει και λέει: «Πάρτε τον. Αυτό το σέντερ φορ θέλω!»

Ο Τίμπορ εκείνη τη χρονιά είχε βγει πρωταθλητής και Κυπελλούχος με τον Ολυμπιακό. Είχε κερδίσει τον Παναθηναϊκό 3-0 και τη Δόξα Δράμας στο Κύπελλο και πήρε με τον Λουκανίδη. Με πίστευε πολύ σαν παίκτη. Σε έναν χρόνο στον Ολυμπιακό είχε αναδείξει τον Τσαντάκη –που τώρα ζει στην Αμερική– και τον Στεφανάκο. Τότε ήταν που είπε στους διοικούντες «θα σας βγάλω και τον Αλέφαντο». Του άρεσα.

Τότε ο Καρελλάς πέφτει επάνω και με σέρνει στον Ανδριανόπουλο.

Έρχονται ο Παναθηναϊκός και η ΑΕΚ και με καλούν στα γραφεία της ομάδας στην πλατεία Χαλανδρίου. Ο Ντάνος είχε έρθει από τον Ολυμπιακό μαζί με τον Βασίλη τον Ανδριανόπουλο. Με ρωτάνε πού θες να πας και τους λέω μόνο στον Ολυμπιακό. Ξεκάθαρα. Δίχως δεύτερη σκέψη.

Εκεί, μια μέρα σε μια προπόνηση με βλέπει ο Κτενάς, που ήταν ο φροντιστής, φύλαγε τα ρούχα και τέτοια, και μου λέει «τι παικταράς είσαι εσύ, μου θυμίζεις τον Βαγγέλη τον Πανάκη». Έπαιζαν μεγάλοι παικταρά-

δες τότε στον Ολυμπιακό, όπως ο Υφαντής, ο Θανάσης ο Μπέμπης, ο Ρωσσίδης, ο Ψύχος, ο Ξανθόπουλος, ο Πολυχρονίου, ο Σούλης ο Στεφανάκος, ο Κοτρίδης, ο Θεοδωρίδης και άλλοι. Τον Δεκέμβρη όμως διώχνουν τον Τίμπορ και εκεί χάνω όλη την ιστορία.

Είχα προλάβει να παίξω όλα και όλα τέσσερα παιχνίδια στο πειραϊκό πρωτάθλημα και δύο στο Πανελλήνιο. Υπηρετούσα παράλληλα και στο Λιμενικό Σώμα, ενώ από τότε υπήρχαν και λεγόμενα «ριξίματα».

Στη θέση του Τίμπορ έρχεται ο Μπρούνο Βάλε. Ιταλός. Ανθρωπάκι. Είχε διερμηνέα τον αδελφό τού Γιάννη του Ιωάννου, που ήταν παικταράς. Δεν μας πρόσεξε όμως τότε καθόλου εμάς τους Νέους. Μας παραμέλησε, δεν μας έδωσε καμία σημασία. Έτσι το καλοκαίρι με δώσανε ως αντάλλαγμα στον Ατρόμητο Πειραιώς για να πάρουν τον μεγάλο Σιδέρη.

Εκεί επενέβη ο Στριμπέλης. Προσωπικός φίλος. Υπηρετήσαμε μαζί στο Λιμενικό Σώμα. «Αν δώσετε τον Σιδέρη, θα πάρετε έναν παικταρά, τον Αλέφαντο» τους είπε στον Ατρόμητο και έτσι έγινε. Προτείνανε –απαραίτητα– στα «ανταλλάγματα» εμένα, τον Τσατσαρίδη, τον Τσαμάκο, τον Μάμαλη και τον Δροσόπουλο. Μια πεντάδα φοβερή. Πάμε στον Ατρόμητο Πειραιώς να παίξουμε Β' κατηγορία.

Έκαναν τότε το Πανελλήνιο Πρωτάθλημα, αλλά δεν βάζανε τον Ατρόμητο μέσα και αναγκαστήκαμε να πάμε να παίξουμε στη Β' Εθνική. Είχαν προτιμήσει να βάλουν μέσα τον Ολυμπιακό, τον Εθνικό και την Ένωση Νικαίας. Η τελευταία με τον Κοσμίδη που είχε πάει στον Πα-

ναθηναϊκό είχε μπει σίγουρα μέσα και έτσι εμείς παίξαμε στη Β' Εθνική.

Εκεί, τους σαρώσαμε. Δίδυμο στην επίθεση ήμουν εγώ με τον συχωρεμένο τον Δροσόπουλο. Μέσα και ο Τσαμάκος, ο Τσατσαρίδης και ο Στριμπέλης. Τους «φάγαμε». Φύγαμε πολλούς βαθμούς και βγήκαμε στην Α' Εθνική κατηγορία. Εκεί, έπαιξα άλλα δυο - τρία χρόνια. Συνολικά πέντε χρόνια έπαιξα στον Ατρόμητο Πειραιώς και κερδίσαμε μία φορά –εντυπωσιακό– τον Εθνικό έπειτα από πολλά χρόνια μέσα στο Καραϊσκάκη. Είχαν τον Λαιμό, τον Κοζομπόλη, τον Κυριακίδη πίσω. «Κλαδευτήρια», αλλά κερδίσαμε και μάλιστα σε εκείνο το ματς ήταν που πέθανε ο πρόεδρος ο Σκορδίλης από συγκίνηση! Κερδίσαμε με σκορ 0-2, έγινε πανζουρλισμός. Μας πήραν σηκωτούς στα Καμίνια. Γράψαμε ιστορία στα Καμίνια τότε. Μεγάλη ομαδάρα.

Το πιο σημαντικό παιχνίδι όμως που θυμάμαι ήταν το μπαράζ, την πρώτη μου χρονιά στην ομάδα, με όλα αυτά τα παιδιά που είχαμε έρθει μαζί από τον Ολυμπιακό, κόντρα στην Ελευσίνα. Μπαράζ ανόδου στο χωμάτινο γήπεδο της ΑΕΚ. Το θυμάμαι σαν να ήταν χθες. Παίρνω την μπάλα από την περιοχή μας και ντριμπλάρω όλον τον κόσμο. Ήμουν γρήγορος, παιδαράς, δεν με σταμάταγε ούτε τανκ! Φτάνω στην αντίπαλη περιοχή και πασάρω στον αείμνηστο τον Δροσόπουλο. Γκολ, 1-0 και... άνοδος. Αποθέωση. Χαμός! Όλη η Ελευσίνα στο πόδι. Είχαμε πρόεδρο τον Παπαθεοχάρη, τον πατέρα αυτού που έχει τον «Διογένη». Με σηκώσανε στα χέρια και κάναμε τον γύρο του θριάμβου. Αξέχαστες στιγμές.

Μετά ήρθε ο Ολυμπιακός Χαλκίδας. Είχε πρόεδρο τον Καστριώτη, πολλά λεφτά. Με είδε και του άρεσα ο πατέρας του Γιούρκα του Σεϊταρίδη, που ήταν προπονητής εκεί. Η μεγαλύτερη ιστορία στη Χαλκίδα ήταν ο τοπικός Ολυμπιακός. Έπαιξα μεγάλη μπάλα εκεί με τον Καστριώτη πρόεδρο. Είχα συμπαίκτες τον Λίβα, παικτάρια. Τον Τσάκαλο, μπακάρια, τον Κωνσταντακόπουλο, τον Γιαννακό, τον Κούκουρα, τον Κακαβά. Στην επίθεση δίπλα μου είχα τον Μαυραγάνη. Παικτάρια όλοι τους.

Το πιο καλό μου παιχνίδι τότε το έκανα απέναντι στον Παναθηναϊκό του Μπόμπεκ! Είναι η σεζόν που ο ΠΑΟ πέταγε και πήρε αήττητος το πρωτάθλημα με 24 νίκες και έξι ισοπαλίες. Με Δομάζο, Λουκανίδη, Φυλακούρη, Σούρπη, Παπαεμμανουήλ, Καμάρα κ.λπ. Δεν χάσαμε. Είχαμε έρθει 1-1 και το γκολ της ισοφάρισης το είχα πετύχει εγώ.

Η χαρά μου δεν κράτησε πολύ, θυμάμαι, γιατί με την επιστροφή μου από τη Χαλκίδα έμαθα τα δυσάρεστα. Είχε «φύγει» ο πατέρας μου.

Είχαμε φύγει από την Πέμπτη αποστολή για το ματς με τον ΠΑΟ, γιατί ήταν κρίσιμο. Ο πατέρας μου ήταν άρρωστος. Είχε προστάτη. Άλλα χρόνια τότε. Ήμουν 24 με 25. Δεν είχε περάσει από το μυαλό μου το κακό. «Μην ανησυχείς» του λέω πριν φύγω για τη Χαλκίδα. «Θα γυρίσω την Κυριακή πίσω. Μη φοβάσαι, θα γίνεις καλά». Ήταν κατάκοιτος στο κρεβάτι. Ούτε γιατρούς ούτε τίποτε. Δεν ήξερε η μάνα μου... Την ώρα που έφευγα μου λέει: «Κοίταξε να δεις... Πρόσεχε ποτέ μην προδώσεις τους συναθλητές σου!». Με μεγάλωσαν με αρχές.

Του λέω «όχι, πατέρα, τι είναι αυτά που λες, μην το συζητάς. Μη στενοχωριέσαι. Θα σε κάνω καλά. Πάω να παίξω μπάλα να πάρω τα λεφτά και θα σε κάνω καλά». Μου επανέλαβε ο γέρος: «Νίκο, πρόσεξε! Μην προδώσεις ποτέ τους συναθλητές σου». Συγκλονιστικός. Μου έμεινε για πάντα στην ψυχή.

Φεύγω με την αποστολή, πάμε Χαλκίδα και παίζουμε την Κυριακή. Κάνω το γκολ, ισοφαρίζουμε. Χαρούμενος έρχομαι και πάω στα Εξάρχεια, στο καφενείο. Στο στέκι μου. Τους είδα όμως όλους λυπημένους. Πάντα με υποδέχονταν με χαρές και πανηγύρια. Ειδικά μετά από νίκες και καλά αποτελέσματα. Είχα προσωπικούς οπαδούς, μεγάλους φαν εκεί. Τους «κολλητούς» μου. Με πλησιάζει ένας κολλητός φίλος, ο Αργύρης ο Κοράκης πρέπει να ήταν. Τον Αργύρη τον είχα και βοηθό μου μετά όταν έγινα προπονητής στον Αστέρα Εξαρχείων. Μου λέει: «Κοίταξε να δεις, μη στενοχωρηθείς, πέθανε ο πατέρας σου».

Αυτό ήταν. «Πάγωσα». Έχασα τη γη κάτω από τα πόδια μου. «Τι λες, ρε... Πότε; Χτες; Πότε;» Ω, ρε π... σκέφτηκα. Δεν είχα προλάβει να πάω σπίτι ακόμα. Τον κράταγαν σπίτι. Είχε πεθάνει την Κυριακή. Την ημέρα του μεγάλου αγώνα με τον ΠΑΟ.

Εκείνες τις εποχές τους νεκρούς τους κρατάγανε στο σπίτι. Για να θρηνήσουν οι συγγενείς. Η Ρούλα, η γυναίκα μου, ΗΡΩΑΣ πραγματικός από τότε, κάθισε όλη νύχτα στο προσκεφάλι του. Πήγα και τη βρήκα και της είπα να έρθει μαζί μου στο σπίτι. Τη χρειαζόμουν. Την ήθελα δίπλα μου. Κάθισε η φουκαριάρα, ήταν γίγαντας!

Θυμάμαι είχε έρθει μαζί και ένας φίλος μου και είχε έρθει και η Ρούλα. Κάθισε και η μάνα μου –το σκέφτομαι και ανατριχιάζω– που δεν τα κοίταγε αυτά και μου λέει: «Ποια είναι αυτή η κοπέλα;». «Είναι αυτή που αγαπάω» της απαντώ ορθά-κοφτά. «Σου αρέσει;» τη ρωτάω. «Ναι» μου λέει. «Να την πάρω;»... «Ναι. Πάρ' τη, πάρ' τη γυναίκα σου, είναι όμορφη». Εκεί έγινε η πρώτη γνωριμία της Ρούλας με τη μάνα μου. Τη μάνα μου που την έκανε να ζήσει από το εγκεφαλικό άλλα 20 χρόνια.

Στάθηκε και στον αδελφό μου τον Κώστα. Ήρωας... Έτσι πήρα την ευχή της μάνας μου. Μεγάλη δουλειά. Θυμάμαι που της είπα «Κοίταξε να δεις, μάνα» ήμουνα και αυστηρός, «είναι καλή κοπέλα και εσύ κοίτα μη μου τα γυρίσεις μετά. Δεν θέλω να έρθω κόντρα σε σένα, σε αγαπάω». «Όχι», μου λέει, «θα είναι ο άνθρωπός σου». Έτσι πέρασε τις «εξετάσεις» το Ρουλιώ. Είχα τύχη βουνό με τη γυναίκα που διάλεξα. Αυτό να λέγεται.

Πίσω στα αγωνιστικά, τώρα. Άλλο ένα ματς που θυμάμαι ήταν στο Αίγιο απέναντι στον Παναγιόγλειο. Είχαμε κερδίσει εκτός έδρας με 0-3 και είχα πετύχει δύο γκολ. Από εκείνο το παιχνίδι ουσιαστικά με είχαν «σταμπάρει» στο Αίγιο και πήρα μεταγραφή εκεί στη συνέχεια. Με είδε ο Μπέλλας, γουστάριζε και με πήρανε μεταγραφή στην ομάδα τους.

Εκεί βρίσκω τον Ψαθάκη. Ο Λουκανίδης, ο Στεργίου πήγαμε μαζί, ο Ψύχος, ο Κώστας ο Παπάζογλου, αλλά έπαιξε λίγο, ο Κόλλιας προπονητής. Τους άλλαξε αυτός. Την εποχή αυτή είχαμε τον Κοτρίδη τον συχωρεμένο. Όλο το κουμάντο το έκανε ο Μπέλλας. Μεγάλος πρό-

εδρος, μεγάλος αρχηγός. Φοβερός, υποστήριζε όλους τους παίκτες σαν παιδιά του. Ποτέ δεν σε άφηνε παραπονούμενο, ό,τι δυσκολία είχες. «Πάρε προκαταβολή. Προχώρα» έλεγε. Κράταγε έναν Παναγιάλειο στα... ουράνια. Έκατσε πέντε χρόνια, ήταν φοβερός. Εκεί συνέβαλα φοβερά και πήραμε από τον Πανιώνιο Καισαριανής, αν θυμάμαι καλά, τον Κρητικόπουλο. Κάναμε ένα φιλικό μέσα στην Καισαριανή. «Πάμε να δούμε έναν παίκτη, τον Κρητικόπουλο» μου λέει ο Αστέριος ο Μπέλλας (με καλή οικογένεια ο Μπέλλας, με τη γυναίκα του, την κυρά Λιλή, τα παιδιά του, άριστος οικογενειάρχης και άριστος άνθρωπος, σου έδινε και την ψυχή του). Με εμπιστευόταν σε θέματα τακτικής και ας ήμουν ακόμη ποδοσφαιριστής!

Θυμάμαι μια φορά έπιασα τον συχωρεμένο τον Κοτρίδη, τον οποίο είχαμε προπονητή τότε, αφού πήρα πρώτα το OK από τον Μπέλλα, με αφορμή δύο παίκτες που είχαμε· έναν Νικολάου, ο οποίος ήταν αργός αλλά τεχνίτης, και έναν Κόλλια, όχι τον καλό, ο οποίος ήταν γρήγορος αλλά άτεχνος. Πρώτα τα είπα στον πρόεδρο, τον Μπέλλα: «Ρε, παιδί μου, βάζει τον Νικολάου έξω αριστερά. Μα, είναι δυνατόν να πλευροκοπήσουμε εμείς ενώ μας πιέζουν οι ομάδες και να παίζουμε την κόντρα; Δεν γίνεται. Γιατί το κάνει αυτό; Θέλει να τον κάνει να μην ξαναπαίξει μπάλα ή θέλει να τον βοηθήσει; Αμα θέλει να βάλει τον Νικολάου στο κέντρο, να κάνει μικρή κίνηση, να πετάξει καμιά μπάλα, τότε OK, μπορεί να το κάνει αυτό». Ο συγκεκριμένος παίκτης ήταν σαν τον Πάρη τον Γεωργακόπουλο της Παναχαϊκής, που πήγε

μετά στον Παναθηναϊκό. Τεχνίτης αλλά αργός. Ή σαν τον Τσιάρτα. Δεν μπορείς να του πεις του Τσιάρτα να παίξει έξω αριστερά. Με τίποτα. «Πες τα στον προπονητή» μου λέει ο πρόεδρος.

Έτσι μια μέρα πιάνω και του λέω του Κοτρίδη: «Θέλεις να παίξει ο Νικολάου μπάλα ή θέλεις να του κόψεις την μπάλα; Είναι αργός και τον βάζεις έξω αριστερά... Τον “σκοτώνεις” τον παίκτη έτσι. Αν θέλεις να τον βάλεις σώνει και καλά στην 11άδα, τότε βάλ’ τον χαφ, να παίξει σε μικρό χώρο και να πετάξει τις μπαλιές». Έτσι τον διόρθωνε και τα έβλεπα. Έπαιξε ο Νικολάου έναν χρόνο καλή μπάλα.

Τότε μου είπε ο Μπέλλας να πάμε να δούμε τον παίκτη. «Είναι καλός. Να πας να τον δεις στην Καισαριανή σε φιλικό». Παίξαμε και κερδίσαμε εμείς και βάλαμε τον Κρητικόπουλο να παίξει μαζί μας. Εμείς είχαμε μεγαλώσει πια. Εγώ είχα πάει 31, ο Ξανθάκης 31, ήμασταν πιο αργοί. Έβαλε τον Κρητικόπουλο, ήταν νέος και «πετάει» τέσσερα γκολ. Κερδίσαμε 5-0. Έρχεται ο αδελφός του Κρητικόπουλου και μου λέει «κοίταξε να τον βοηθήσεις τον αδελφό μου». Ήτανε και ο Μπέλλας μπροστά. «Φέτος ο πρόεδρος μάς δίνει 1.000 δραχμές τη νίκη» του λέω. Μεγάλη δουλειά, έδινε στο σπίτι τις 800 και κράταγα εγώ τα υπόλοιπα. «Αν είναι να πάρω δέκα πριμ, με τον αδελφό σου στην ομάδα θα πάρω 25! Ξέρεις γιατί; Επειδή ο αδελφός σου είναι παικτάρια!»

Πετάγαμε την μπάλα, οι αντίπαλοι ανεβαίνανε ψηλά, μέχρι να φτάσουν από τη σέντρα του ημικύκλιου στη μεγάλη περιοχή τους, τους άφηνε πίσω δέκα μέτρα και

έμπαινε με την μπάλα στα... δίχτυα! Σπάσαμε το ΠΡΟ-ΠΟ, δεν υπήρχε Στοιχείμα τότε. Πάμε στις Σέρρες, δύο γκολ ο Κρητικόπουλος και ένα εγώ, 3-0. Ωραίες ιστορίες. Τον βγάλαμε πρώτο σκόρερ εκείνη τη σεζόν. Παίζαμε μπαλάρα και παίρναμε και τα πριμ. Ο Κρητικόπουλος έκανε 17 γκολ, εγώ έκανα 11 γκολ. Κάναμε μαζί ένα μεγάλο δίδυμο: Αλέφαντος - Κρητικόπουλος. Πέντε χρόνια. Στέριωσα για τα καλά, έπαιζε πιο πίσω αυτός, ο Ψύχος μπακ αριστερό, είχαμε συναγωνισμό. Εκεί έπαιξα την καλύτερή μου μπάλα, γιατί αφοσιώθηκα πολύ και στην ταχύτητα, σπριντ με ειδικά παπούτσια, έκανα αθλητική προπόνηση, τακτικές κ.λπ. Βελτιώθηκα πολύ. Μετά το Χαλάνδρι και τον Ολυμπιακό δεν είχα ξαναμπεί στις ταχύτητες, γιατί είχα απογοητευτεί, αλλά στον Ατρόμητο Αθηνών μπήκα στις ταχύτητες πάλι. Στον Ατρόμητο ήμουν πολύ ανεβασμένος, δηλαδή έκανα τα 100μ. στα 11.8 και τα πήγα 11.4. Έκανα τα 60μ. 7.2 και κατέβηκα στα 6.8. Έτρεχα με τον Μελισαρόπουλο, έναν 100άρη στον Πανελλήνιο τρομερό. Κάθε απόγευμα από τις 19.30 έως τις 21.30 και μετά πήγαινα στα Εξάρχεια και άραζα στο καφενείο. Εκεί ήταν το στέκι μας τότε. Είχαμε αρχηγό τον Βαγγέλη τον Χέλμη, μάθαμε πολλά. Ήταν φοβερός, έκανε καλή παρέα, είχαμε γέλιο, ωραία πράγματα.

Από τον Παναιγιάλειο, πήγα στην Ελευσίνα με προπονητή τον Στογιάνοβιτς, έναν Γιουγκοσλάβο ψηλό, με γουστάριζε σαν τρελός. Είχε παίξει σέντερ μπακ στην Εθνική Γιουγκοσλαβίας και κόλλαγε την μπάλα στο κεφάλι! Ήταν ιδιόρρυθμος χαρακτήρας, αλλά εμένα με αγαπούσε. Είχε καλούς παίκτες. Έπαιζε ο Ματθαί-

ος ο Μουράτης, είχαμε τον Παύλο τον Γρηγοριάδη, τον Σκουρή στα αριστερά. Όμως ήμουν 32 και άρχιζα να χάνω ταχύτητες, αλλά την ψώνιζα. Παίζαμε μια φορά με την ΑΕΚ. Έκανα ένα στήσιμο ωραίο του Σκουρή, έπαιξε μπακ δεξιό ο συχωρεμένος Σοφιανίδης και μπακ αριστερό ένας μικρός, ο Καραπουλιτίδης, ο οποίος ήταν πιο αργός. Εγώ έπαιζα αριστερά για να μπαίνω με το δεξί πόδι και ο Σκουρής έξω δεξιά για να μπαίνει με το αριστερό μέσα. Την ώρα που μου δίνουν μια μπροστινή μπαλιά του φεύγω του Σοφιανίδη. Ο Σοφιανίδης πέντε μέτρα πίσω και τρέχουμε να την προλάβουμε στα 15 και με αφήνει πέντε μέτρα πίσω. Βάζω το σώμα και μου δίνει κόρνερ. Γλίτωσα κάπως την ξεφτίλα! Την ώρα εκείνη μπανίζω ένα μπακ που πήγε και έπαιξε στον Αγιο Δημήτρη. Πάω στον Σκουρή –ήταν καλό παιδί, αγαθό– και του λέω: «Κοίτα, είπε ο προπονητής να πας έξω αριστερά». Αυτός επειδή ήταν αριστεροπόδαρος το γουστάρισε, αλλά δεν κατάλαβε τι του έστησα. «...Κι εγώ να παίζω έξω δεξιά πάνω στον Καραπουλιτίδη» και τον πλάκωνα σε κάτι κούρσες, άλλο πράγμα. Ο Σκουρής δεν έχε ακουμπήσει την μπάλα με τον Σοφιανίδη αντίπαλο. Τελικά κερδίσαμε με σκόρερ 3-2 ή 2-1, δεν θυμάμαι.

Την άλλη Κυριακή, ο Σκουρής κάθισε στην εξέδρα και ξεκίνησα εγώ στην 11άδα. Μάλιστα, στο τέλος μου λέει ο Σκουρής «ρώτησα τον προπονητή, δεν έδωσε καμιά τέτοια εντολή όπως μου είπες». Του λέω με κάπως αυστηρό ύφος: «Τι είναι αυτά που λες; Αφού δεν ξέρει ελληνικά». Έτσι εγώ έγινα βασικός και αυτός έμεινε πάγκο. Η αλήθεια είναι πως πάντα σκάρωνα κάτι τέτοια.

**Μια ζωή, μια ιστορία:
«Είσαι όλος ο Πανσερραϊκός...»**

Ένα άλλο χαρακτηριστικό περιστατικό που αξίζει να διηγηθώ ήταν απέναντι στον Πανσερραϊκό. Εκεί ήταν ο Πέτρος Στοϊμένοσ, πολύ δυνατό παιδί, με τους Μπιτσιδίδη, Χατζηπανταγή κ.λπ. Ήταν η εποχή που έπαιζα στον Παναιγιάλειο. Έχω εγώ την μπάλα και την ώρα που ερχότανε τον είδα να κάνει ένα τάκλιν δολοφονικό! Στο τσακ τον γλίτωσα τον αστράγαλό μου, αφού την τελευταία στιγμή σήκωσα την μπάλα από πάνω του. Μας παίζανε μονότερμα. Σε μια φάση του κάνω: «Είσαι όλος ο Πανσερραϊκός σήμερα! Φοβερός!» Με κοιτάει κάπως καχύποπτα στην αρχή... «Τι να κάνω;» μου λέει. Αυτό ήταν, «τσίμπησε», σκέφτομαι. «Για να μη φάμε τις κλοτσιές του αιώνα, χαράμι κάθεσαι εδώ. Εγώ είμαι ο Αλέφαντος, που πέρασα από τον Ολυμπιακό. Θα σε βοηθήσω να σε πάρει σέντερ μπακ ο Ολυμπιακός!» Απίστευτο. Το 'χαψε! «Εντάξει» μου λέει και με έπαιζε πιο μαλακά. Μου δίνει μια μπαλιά ο Ξανθάκης, τη δίνω στον Κρητικόπουλο που φεύγει σαν αέρας... στα δίχτυα! Άλλο ένα ο Ξανθάκης, τους «κολλάω» και εγώ το τρίτο γκολ και τέλος. Την ώρα λοιπόν που κατεβαίνουμε κάτω στη φυσούνα μου τη φύλαγε. Του λέω «ρε, φύγε από εδώ, που θέλεις να έρθεις στον Ολυμπιακό. Φύλα τα γίδια εδώ και καλά είσαι».